לענין חמץ בפסח נמי? אין הכי נמי ולאפוקי *מדאביי דאמר יש הקטרה לפחות מכזית קמשמע לן דהקטרה לאו לפחות מכזית: יתיב רב דימי וקאמר לה להא שמעתא, אמר ליה אביי לרב דימי וכל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור? והתנן *המקפה של תרומה והשום והשמן של חולין ונגע טבול יום במקצתן פסל את כולן, המקפה של חולין והשום והשמן של תרומה ונגע טבול יום במקצתן לא פסל אלא מקום מגעו בלבד והוינן בה מקום מגעו אמאי פסולה הא בטלי להו תבלין ברוב? ואמר רבה בר בר חנה *מה טעם הואיל וזר לוקה עליהן בכזית היכי דמי לאו משום דהיתר מצטרף לאיסור? לא, מאי כזית, דאיכא כזית בכדי אכילת פרס, וכזית בכדי אכילת פרס דאורייתא היא? א"ל אין. אי הכי אמאי פליגי רבנן עליה דר"א בכותח הבבלי, אלא מאי משום דהיתר מצטרף לאיסור סוף סוף אמאי פליגי רבנן עליה דר"א בכותח הבבלי, אלא הנח לכותח הבבלי דלית ביה כזית בכדי אכילת פרס: אי בעיניה *דקשריף וקאכיל ליה *בטלה דעתיה אצל כל אדם ואי משטר קשטר ואכיל לית ביה כזית בכדי אכילת פרס, איתיביה שתי קדירות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהן שתי מדוכות אחת של חולין ואחת של תרומה ונפלו אלו לתוך אלו מותרין שאני אומר תרומה לתוך התרומה נפלה וחולין לתוך חולין נפלו ואי אמרת כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא אמאי אמרינן שאני אומר תרומה לתוך כו'? א"ל הנח לתרומת תבלין דרבנן: איתיביה *שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפנידם ב' סאין אחת של חולין ואחת של תרומה ונפלו אלו לתוך אלו מותרין שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו תרומה לתוך תרומה נפלה ואי אמרת כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא אמאי אמרינן שאני אומר? אמר ליה הנח לתרומה בזמן הזה דרבנן: והאי משרת להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא משרת

ליתן

אפילו חמץ נמי. דהא אסריה על עירובו בלאו והיינו נמי היתר מצטרף לאיסור: **ומשני אין הכי נמי.** דחמץ בפסח היתר מצטרף לאיסור והאי דנקיט שאור לאפוקי מדאביי דאמר במנחות בפ' כל המנחות באות יש הקטרה בפחות מכזית וחייב בהקטרת שאור כל דהו ולא בעי צירוף. ומתרץ לברייתא דלעיל הכי אין לי אלא כזית, חצי זית מנין ת"ל כל, וילפינן מינה דיש הקטרה לפחות מכזית, קא משמע לן דאין הקטרה, ואי איכא צירוף אין, ואי לא, לא: **להא שמעתא.** דר' יוחנן: **המקפה.** תבשיל קפוי ועב של תרומה כגון דייסא, והשום והשמן הנתונין בו לתבלין היו של חולין: **פסל.** את כל הקדירה דמקפה עיקר וטבול יום פוסל את התרומה: **מקום מגעו אמאי פסל הא בטלו להו תבלין ברובא.** דקא ס"ד דימוע מדרבנן הוא דאסור: **ואמר רבה בר בר חנה.** דימוע מדאורייתא הוא וזר לוקה עליו בכזית משום דיש שם תרומה עליה הלכך לגבי טומאה נמי שם תרומה עליה ומיהו לא חמירא כתרומה עצמה ליפסול את כולן, ומ"ט זר לוקה עליו בכזית משום זרות הא לא אכל כזית תרומה, לאו משום דהיתר מצטרף לאיסור: ומשני מאי לוקה בכזית דקאמר כזית בכדי אכילת פרס שאם אכל פרס ממנו שיעור ארבעה ביצים יש בו כזית תרומה וקי"ל דכל שיעורי אכילת איסור בין כזית של חלב ודם ובין כותבת דיום הכפורים מצטרפין אכילת השיעור בכדי שהייה זו שאם אכל כחרדל חלב וחזר ואכל כחרדל עד שהשלים לכזית אם אין מתחילת האכילה ועד סופה יותר משהיית כדי אכילת פרס באכילה בינונית מצטרף והוי כמו שאכלו בבת אחת וחייב והכא נמי יש כאן תרומה כדי להצטרף כזית באכילת פרס ממנו: **וכזית בכדי אכילת פרס דאורייתא.** בתמיה הא דאמור רבנן כזית מצטרף כשיעור שהיית אכילת פרס מי הוי מדאורייתא הלכה למשה מסיני כשאר שיעורין דקא אמרת לוקה ומתרצת משום דאכיל כזית מאיסור בר מהיתר: **אמאי פליגי רבנן עליה דר' אליעזר בכותח.** נהי נמי דלא דרשי כל לרבות עירובו הא אכיל מיהא מאיסור כזית בכדי אכילת פרס: **ואלא מאי.** סבירא לך האי לוקה דרבה משום דהיתר מצטרף לאיסור ובחד כזית קאמר דלקי: **סוף סוף אמאי פליגי רבנן עליה.** יצטרף היתר לאיסור וליחייב: אלא גרס: **הנח לכותח הבבלי.** דלא אכיל כזית מן החמץ כשיעור שהיית אכילת פרס דהא כותח אינו עשוי לאכול אלא לטבל ואי מתרמי ואכיל ליה ממש דהשתא איכא כזית ממהר להצטרף כשיעור אכילת פרס ממנו: **בטלה דעתו.** ולאו אכילה היא לחיובי עלה: **ואי מיטבל קא טבל.** מטבל בתוכו כדרכו ליכא כזית מן החמץ בכדי שהיית אכילת פרס שכשאוכל כדי אכילת פרס ממה שטיבל בתוכו לא אכל מן הכותח אלא מעט או שני זיתים או ארבעה ובההוא פורתא ליכא מן החמץ כזית, ושכר המדי נמי אף על גב דשתי ליה בעיניה מיהו אין לך שותה ב' וג' כוסות שלא יפסיק וישהה בינתיים הלכך בכדי שהיית אכילת פרס לא שתי כזית מן החמץ לבד מן המים ושאר התערובת שסתם שכר עיקרו מן התמרים או מתאנים אלא שבמדי מערב עמהם מי שעורין קצת: **פרס.** הוא חצי ככר שיעורו בו עירובי תחומים שהוא מזון שתי סעודות ותליו לבית המנוגע לטמא בגדים אם ישהה בו כדי אכילתו שנתנה תורה שיעור שהייתו כדי סעודה דכתיב (ויקרא יד) והאוכל בבית יכבס את בגדיו והלכה למשה מסיני דחצי ככר של שמונה ביצים הוא סעודה: **שתי מדוכות.** שהתבלין נידוכין בתוכן פלפלין וזנגביל: **אלו לתוך אלו.** ממדוכות לתוך הקדירות: **מותרין.** קדירות חולין לזר: **היכי אמרינן שאני אומר.** ותלינן לקולא בעון מיתה, ודילמא תרומה לתוך חולין נפל וכי אכיל לה איכא כזית תרומה באכילת פרס אלא שמע מינה אי נמי ודאי נפל לא מיחייב אלא מדרבנן וכי מספקא לן תלינן לקולא: הנח לתרומת תבלין דמדרבנן, דראשית דגנך תירושך ויצהרך כתיב: **קופות.** גדולות ובתוכן דגן דהויא תרומה דאורייתא:

ליתן

לענין חמץ בפסח נמי. לר' יוחנן לא מצי פריך דהיא לא דריש כל ואם תאמר והא בפרק בתרא דיומא (דף עד.) דריש רבי יוחנן מכל חלב דחצי שיעור אסור מן התורה ואור"י דלא דריש אלא לאיסורא אבל להתחייב מלקות כמו בכשיעור לא וכן גבי חמץ*:

מקום מגעו אמאי פסל הא בטיל ברובא. ופירש רש"י הש"ס דדימוע דרבנן וקשה לריב"א דמשמע שהשום והשמן בעין מדקתני נגע במקצתן ולא קתני במקצתה ועוד דתני סיפא אימתי בזמן שהן גוש בקערה אבל אם היה מפוזר מאור ואי פסיל מקום מגעו משום מדומע אדרבה כי הוי מפוזר יש לו להיות מדומע יותר ועוד אמאי פסיל מקום מגעו ותו לא כיון דחשיב כמו כולה תרומה על ידי דימוע יפסל הכל או לא יפסל אפילו מקום מגעו דבהדיא איתא הא פלוגתא במסכת טבול יום בעיסה מדומעת ומי שפוסלה פוסלה לגמרי ומי שמכשיר מכשיר לגמרי ונראה לר"י כפירוש ר"ת דפירש דמתניתין מיירי שהשום והשמן בעין וכדגרס בכל הספרים מקום מגעו אמאי פסל והא לא הוי כבילה והואיל דלא מקבל טומאה אלא מדרבנן אית לן למימר דבטלי אגב מקפה כדפרש"י בפרק כל שעה (לעיל דף לג:):

לאו משום דהיתר מצטרף לאיסור. ומטעם הואיל אם היה מלקט מן השום או מן השמן כזית ולוקה עליו אית לן למימר שלא תבטל אגב מקפה כיון שאין דרך אכילה בכך:

דאיכא כזית בכדי אכילת פרס. מקשין דבהשוחט (חולין דף לה:*) אמרינן הנח לנזיד הדמע דלית ביה כזית בכדי אכילת פרס משמע דבסתמא לא הוי כזית בכדי אכילת פרס ויש לומר דהכא קים ליה דעסקינן בדאית ביה כזית בכדי אכילת פרס ולפירוש ר"ת דמוקי שהשום והשמן בעין אתי שפיר דאי הוי מעורב לא הוי כזית בכדי אכילת פרס:

אלא מאי היתר וכו'. נראה דלא גרס ליה דאי גרס ליה א"כ מאי ס"ד דאביי לאקשויי כיון דלדידיה נמי קשה אלא לאביי א"ש דפליגי עליה רבנן דלר"א דווקא אית ליה היתר מצטרף לאיסור בכל התורה דגמר מנזיר אבל לרבנן דמוקמי משרת לטעם כעיקר לית להו היתר מצטרף לאיסור בשום מקום ועוד דבנזיר בפ' ג' מינים (דף לז:) גרסינן גבי שתי קופות דבסמוך בשלמא לדידי דאמינא היתר מצטרף לאיסור דכפישי חולין פי' לאביי הא דהיתר מצטרף לאיסור היינו כשיש מן האיסור יותר מן ההיתר או ששניהם בשוה אבל כשהיתר רבה על האיסור אין מצטרף ולרב דימי אין היתר מצטרף לאיסור בשום מקום כדמסיק לקמן דהאי חטאת ונזיר שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין וה"פ א"ה אמאי פליגי רבנן פי' בשלמא לדידי פליגי רבנן משום דר' אליעזר דריש כל ואתא כל לרבות אפילו כשהאיסור מועט ורבנן לא דרשי כל דכשהאיסור מועט אין מצטרף כמו בעלמא אלא לדידך אמאי פליגי וכן גבי קופה ומדוכות אתי שפיר לאביי:

הנח לתרומת תבלין דרבנן. קשה לרשב"א כיון דתרומת תבלין דרבנן גבי שום אמאי פסל מקום מגעו ויש לחלק:

איתיביה שתי קופות. ואם תאמר מאי פריך אמאי אמרינן שאני אומר והא פשיטא דבכל מקום מדאורייתא מין במינו בטל ברוב והכא מיירי שרבו חולין על התרומה כיון דסבר השתא דמיירי בתרומה דאורייתא דבדאורייתא בעי רבייה אפילו לר' יוחנן בהערל (יבמות דף פב.) ואור"י דבעי למימר בכל ענין אפילו מין בשאינו מינו כגון קמח חיטין בקמח שעורין שאינו ניכר:

והוא

מסורת הש"ס

מנחות כו: נח: [נזיר לו.]

טבול יום פ"ב מ"ג [נזיר לו.]

[ע"ש]

[פי' צומא ואוכל כמו שורפה היא בפ' כט: פי' תוס' נזיר לו:]

לעיל מ: יבמות פב. נזיר לו: [תוספתא דתרומות פ"ו ושם לא מקשי ממשנה דתרומות פ"ז ע"ש ברש"ש]

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פ"ב מהל' איסורי מזבח הלכה ב:

[ועי' תוספות שבועות כג: ד"ה כרבי שמעון]

ח ב מיי' פ"ח מהל' טומאת אוכלין ה"ב:

ט ג שם הל' יג:

י ד מיי' פי"ד מהל' מאכלות אסורות הל' ח:

יא ה מיי' פ"ה מהל' תרומות הל' כו סמג עשין קלג טוש"ע יו"ד סימן שלא סעיף כ:

יב ו מיי' פ"ה מהלכות נזיר הלכה ד*:

◆

רבינו חננאל

כותח הבבלי לרבי אליעזר היתר מצטרף לאיסור הוה ליה לוקמי למימנינהו לכלהו ושנינן אין תני כלהו היתר מצטרף לאיסור נינהו מיהו לא הוכיר ועירי השאור לבדו אלא לאפוקי מדאביי דאמר יש הקטרה בפחות מכזית אתא ועירי לאשמועינן דאין הקטרה בפחות מכזית ובעי צירוף להשלימו: אקשי' לר' אבהו ולר' יוחנן ליכא מידי אחרינא דהיתר מצטרף לאיסור והתניא מקפה של חולין והשום והשמן של תרומה ונגע טבול יום במקצתו לא פסל אלא מקום מגעו והוינן בה מקום מגעו במקפה אמאי פסל ואמר משמי' דר' יוחנן הואיל וזר לוקה על המקפה בכזית מאי לאו משום המקפה שהיא היתר מצטרף לאיסור לשום ולשמן שהן איסור ונעשית המקפה כלה איסור לפיכך זר האוכל ממנה לוקה אלמא לרבי יוחנן איכא דברים דהיתר מצטרף לאיסור מדאורייתא ושנינן לעולם לית ליה והכא כגון דאיכא במקפה שאכל הזר יש באותה אכילה כזית מן השום והשמן של תרומה תצטרף השום והשמן ונעשו כזית ולפיכך לוקה שאינו לוקה אלא על התרומה ולא על המקפה ושיעור אכילה שמצטרפת מעט מעט עד שמצטרפין לכזית בכדי אכילת פרס דתני' אכל וחזר ואכל אם יש מתחלת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה שיעור כדי אכילת פרס מצטרפי' וכמה היא כדי אכילת פרס מצאנו ששיעור ר' חצי פרס שתי ביצים ואחד מעשרים בביצה נמצא הפרס ארבעה ביצים ואחד מעשרה בביצה ומפורש בעירובין פרק כיצד משתתפין בתחומין ואקשי' אי הכי בכותח הבבלי נמי נימא איכא כזית אוכל מקוסניתא דאומא בכדי אכילת פרס ואמאי פליגי רבנן ואמרי בולא כלום ואמרינן שאני כותח הבבלי דלא משכחת בי' כזית בכדי אכילת פרס אי דקא גריף ואכיל כותח כגון אכילת הביצה בטלה דעתו כלומר אין זה דרך ארץ ואי דקא שטר ואכיל שהוא כעין טבילת פת במרק ליכא כזית מקומניתא דאומא כשיעור שעה כדי שיאכל אדם פרס ואם הוא יותר מזה השיעור אין מצטרפין וראשון בטל: ומותבינן מיהא שתי קדירות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהם שתי מדוכות באחת תבלין של תרומה כו' ושנינן הנח לתרומת תבלין דאינה מן התורה לפי שאינם מיני תבואות ומותבי' תוב שתי קופות של חולין ושל תרומה ולפניהם שתי סאין אחת של חולין ואחת של תרומה ונפלו אלו לתוך אלו מותרין שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו ואי כזית בכדי אכילת פרס מדאורייתא מצטרף כל ספק דאורייתא לחומרא אמאי תאני שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו נמצא מיקל ומשני' כי תניא ההיא בתרומה בזמן הזה שהיא מדרבנן ואקשינן מרוך אחרת ומשרת להיתר מצטרף לאיסור הוא דאתא ההוא מיבעי ליה לכדתניא

משנה
המקפה
.1 של תרומה
.2 של חולין

נושא
(ר' דימי) כזית
בכדי אכילת
פרס [דאורייתא]

משנה
(אביי) קושיות
על דינו של
ר' דימי